



**TILSYNSUTVALGET  
FOR DOMMERE**

**KLAGE FRA A OG ADVOKAT B PÅ TINGRETTSDOMMER C VED X  
TINGRETT. SAK 93/05.**

Tilsynsutvalget for dommere har i møte 14. november 2005 truffet vedtak i ovennevnte sak.

Vedtaket er truffet av følgende medlemmer: Anne Lise Rønneberg, Trine Buttingsrud Mathiesen, Halvor Kjølstad, Wenche Frogn Sellæg og Eva Nygaard Ottesen. Sistnevnte møtte som vararepresentant for Jon Høyland, som hadde forfall.

Ved brev av 20. september 2005 har A v/advokat B og advokat B inngitt klage på tingrettsdommer C ved X tingrett. Klagen gjelder saksbehandling og dommeradferd. Ved brev fra Tilsynsutvalgets sekretariat av 27. september 2005 ble klagen varslet delvis avvist samtidig som den ble forelagt tingrettsdommer C til uttalelse. Embetsleder i X tingrett er orientert om klagen og har også kommet med en uttalelse i saken. Advokat B har kommentert sekretariatets varsel om delvis avvising i brev av 30. september 2005.

Saksforholdet er i korthet følgende:

A med advokat B som prosessfullmektig, står som saksøker i en sivil sak for X tingrett. Under saksforberedelsen fremkom det i telefonsamtaler mellom tingrettsdommer C og prosessfullmektigene at han kjente vedkommende administrerende direktør i den virksomheten som var saksøkt.

Etter å ha snakket med sin klient, kontaktet advokat B dommeren på nytt for å få nærmere informasjon om tilknytningen mellom dommeren og motpartens partsrepresentant. De to prosessfullmektigene ble så enige om at advokat B skulle ringe tingrettsdommeren og opplyse om at begge parter fant det best at han ikke behandlet saken. Dette ble gjort.

I brev av 22. august 2005 informerte tingrettsdommer C sakens prosessfullmektiger om at han ikke fant at hans tilnytning til noen av sakens parter var av en slik art at den medførte inhabilitet. Prosessfullmektigene ble i samme brev gitt en frist for fremsettelse av en eventuell habilitetsinnsigelse.

Slik innsigelse ble ikke fremsatt idet partene først ba om dommerens skriftlige redegjørelse for sitt forhold. Dette ga ikke dommeren, idet han henviste til den muntlige orienteringen han tidligere hadde gitt.

I brev av 16. september 2005 skriver tingrettsdommeren bl.a. følgende:

”Jeg stiller meg undrende til at advokat B har hatt grunnlag for – slik det skjedde i telefonsamtale den 16. august 2005 – å be om at jeg selv besluttet å vike sete, mens han ikke mener å ha tilstrekkelig grunnlag for å ta stilling til om habilitetsinnsigelse skal gjøres

gjeldende. Jeg mente med min telefoniske henvendelse til advokatene å gi mulighet for at eventuell habilitetsinnsigelse kunne avgjøres før hovedforhandling. Det er opp til prosessfullmektigene om det skal skje.”

I prosesskrift av 22. september 2005 fremsatte advokat B habilitetsinnsigelse mot tingrettsdommer C. I samme prosesskriv påberopte advokat B mulig inhabilitet hos sorenskriveren og alle de øvrige dommerne ved tingretten bl.a. pga. den foreliggende klage hos Tilsynsutvalget. X tingrett har i medhold av domstoloven § 117 forelagt habilitetsspørsmålet for lagmannsretten.

Klagerne – A og advokat B – har i hovedsak vist til følgende:

For at partene skal kunne ta stilling til habilitetsspørsmålet er det nødvendig med en konsis og fullstendig redegjørelse i skriftlig form. Dommeren kan ikke bare nøye seg med å henvise til hva han i korte trekk mener å ha opplyst på telefon. Muntlige og generelle opplysninger gitt på telefon er ikke på langt nær tilfredsstillende som grunnlag for en habilitetsvurdering. Omstendighetene som kan motivere inhabilitet må gis en notoritet som kan vurderes, etterprøves og testes – bl.a. av hensyn til en eventuell saksbehandlingsanke.

Dommerens forutsetning i brev av 16. september 2005 om at det er advokatenes ansvar å ta tilfredsstillende notater fra samtaler, er helt urimelig. Tingrettsdommeren viser her en helt uakseptabel holdning til den sentrale problemstillingen som er reist.

Det er ikke mulig å forstå bakgrunnen for at tingrettsdommer C nekter å gi en skriftlig redegjørelse for sitt forhold til saksøktes partsrepresentant. Samlet sett foreligger det et graverende forhold hos dommeren som skaper grunnlag for spekulasjoner og usikkerhet. Tingrettsdommerens håndtering av habilitetsspørsmålet er klart i strid med god dommerskikk.

Tingrettsdommerens kommentar i brevet av 16. august 2005, om at han stiller seg ”undrende” til advokat B’s fremtreden, er i sitt innhold i strid med god dommerskikk. Dersom en dommer skal finne grunn til å uttrykke personlig undring i saksforberedelsen, må det fra advokatens side foreligge et klanderverdig eller uryddig forhold. Dette er på ingen måte tilfelle her. Det er i denne saken derimot dommeren som har skapt uryddige omstendigheter, gjennom en ”mystifisering” av kontakten, og ved å insistere på å ikke nedfelle helt sentrale opplysninger skriftlig.

Begge prosessfullmektiger forsøkte i de innledningsvise telefonsamtalene å løse habilitetsspørsmålet på en smidig måte ved å signalisere til dommeren at han burde vike sete. Advokat B var etter telefonsamtalen den 16. august 2005 trygg på at tingrettsdommeren ville tre tilbake i saken. Dommeren opplyste i denne samtalen at han ville drøfte de praktiske forholdene knyttet til avviklingen av saken med sorenskriveren.

Gjennom de to prosessfullmektigenes håndtering av habilitetsspørsmålet var nettopp poenget at dommeren ved å tre tilbake skulle slippe å gi en skriftlig redegjørelse for alle relevante forhold av betydning for vurderingen av hans tilknytning til saksøktes partsrepresentant.

Når tingrettsdommer C likevel og helt overraskende fastholdt at han er habil, men nekter å redegjøre skriftlig for forholdet, er det urimelig at dommeren kommer med personlige ytringer av denne karakter.

Det er også påfallende at dommeren ”undrer” seg over den ene av advokatene når begge advokatene var enige om henvendelsen til dommeren den 16. august 2005, og begge i prosesskrift hadde bedt om en skriftlig redegjørelse. Ytringen bærer preg av at han føler seg presset.

Håndteringen av spørsmålet fra advokat B’s side har gjennomgående vært nøktern, saklig og praktisk orientert. Kombinert med at begge advokatene forsøkte å bidra til en praktisk håndtering av dommerens tilbaketrekning fra saken og den usikkerhet dommeren selv følte omkring sin egen rolle, oppleves dommerens karakteristikk som dobbelt urimelig og i strid med god dommerskikk.

Innklagede – tingrettsdommer C – har i hovedsak vist til følgende:

Han ga alle relevante opplysninger om sitt kjennskap til saksøktes partsrepresentant innledningsvis pr telefon. Etter dette hadde han ikke mer å meddele, og fant det unødvendig å gi noen skriftlig redegjørelse. Under telefonsamtalen fremhevet han dessuten at prosessfullmektigene kunne ringe ham opp igjen, dersom de hadde noen ytterligere spørsmål.

At han i brev av 16. september 2005 til prosessfullmektigene uttrykte ”undring” kun i forhold til advokat B’s holdning til habilitetsproblematikken, berodde på at saksøktes prosessfullmektig i prosesskrift av 2. september 2005 hadde meddelt at det ikke ville bli reist formell innsigelse mot dommerens habilitet. Denne advokaten hadde altså tatt stilling til spørsmålet om habilitet på bakgrunn av de opplysninger han hadde fått i telefonsamtalen den 12. september 2005, og hans standpunkt var etter dommerens mening således konsistent.

Undringen overfor advokat B kom til uttrykk fordi tingrettsdommeren ikke oppfattet advokatens respons på dommerens henvendelse om habilitetsspørsmålet som konsistent. En dommer er enten inhabil eller så er han det ikke. Det er viktig å avverge at noen får ”forhandlet” seg fram til et dommerbytte selv om inhabilitet ikke foreligger. Dersom man har grunnlag for å meddele dommeren at man finner det best at dommeren ikke behandler saken, må man samtidig ha grunnlag for å ta stilling til om en formell habilitetsinnsigelse skal reises. Det forhold at man på grunnlag av muntlige opplysninger ber dommeren om å vike sete, mens man selv for å påberope seg inhabilitet må ha de samme opplysningene skriftlig, er en forbausende innstilling. Det var denne forbauselsen som kom til uttrykk i det angjeldende brev. Det var ikke meningen å gi uttrykk for klanderverdige eller kritikkverdige forhold på advokat B’s side. Dersom uttrykksmåten kan oppfattes slik, er det beklagelig.

Prosessfullmektigenes reaksjoner på hans brev av 16. september 2005 kom uventet, og han er overrasket over styrken i den kritikk som fremsettes mot ham. Denne kritikken har gått inn på ham, og i etterpåklokskapens lys er det lett å se at han skulle ha gjentatt sin muntlige redegjørelse skriftlig. Dette ville for det første ha avverget de alvorlige misforståelsene som har oppstått hos advokat B når det gjelder den kontakt som har vært.

En skriftlig redegjørelse ville også forhindre den foreliggende klage, som oppleves belastende og svært uheldig.

Sorenskriver D understreker at den angjeldende sak er fordelt tingrettsdommer C etter tilfældighetsprinsippet. Det er vanlig praksis ved embetet at en dommer som selv anser seg habil ikke viker sete under saksforberedelsen, uten at vilkårene for dette er til stede. Denne praksisen ivaretar at tilfældighetsprinsippet ikke uthules ved mer eller mindre velbegrunnede ønsker fra prosessfullmektiger om bytte av dommer, uten at dette forankres i et grunnlag som rettslig kan overprøves av partene i saken. Tingrettsdommer C har således opptrådt i tråd med embetets praksis når han har bedt partene om å fremme en formell habilitetsinnsigelse for at retten skal kunne ta stilling til om saken skal overtas av en annen dommer.

En dommer har etter domstoloven § 113 plikt til å informere partene om forhold som kan gjøre ham inhabil etter § 108. Tingrettsdommer C har ikke ansett sin kjennskap til saksøktes partsrepresentant for å være av en slik karakter. Dommeren har likevel valgt å informere om dette bekjentskapet slik at partene var kjent med dette. Sorenskriveren betrakter denne informasjonen som utslag av den ordentlighet og nøyaktighet som preger dommer C. Det må bero på en kommunikasjonssvikt når denne informasjonen har ledet til en slik uvanlig tilspissing, med en vinkling av dommer C som ikke er gjenkjennelig.

Tilsynsutvalget for dommere ser slik på saken:

Tilsynsutvalget legger til grunn at saken er klar for realitetsbehandling. Slik saken er opplyst, finner utvalget det åpenbart unødvendig å høre partenes muntlige forklaringer, jf domstoloven § 238 andre ledd, andre setning. Ingen av partene har bedt om dette.

Generelt bemerkes at Tilsynsutvalget for dommere kan treffe vedtak om disiplinærtiltak dersom en dommer forsettlig eller uaktsomt overtrer de plikter som stillingen medfører, eller for øvrig opptrer i strid med god dommerskikk, jf domstoloven § 236 første ledd. Dette krever med andre ord at dommeren kan bebreides.

Imidlertid gjelder det visse unntak fra denne myndigheten. Et viktig unntak er bestemmelsen i domstoloven § 236 fjerde ledd, som sier at utvalget ikke kan "vurdere forhold som kan overprøves etter reglene i rettspleielovgivningen for øvrig". Dette betyr at dersom et forhold kan brukes som grunnlag for kjæremål eller anke til høyere domstol, kan Tilsynsutvalget ikke prøve dette. Det er uten betydning om kjæremåls- eller ankeadgangen er benyttet eller ikke.

Nærværende klage knytter seg i hovedsak til tingrettsdommer C's saksbehandling i tilknytning til spørsmålet om hans mulige habilitet i det anlagte søksmålet. Det er Tilsynsutvalgets oppfatning at dette ikke kan ses løsrevet fra den habilitetsinnsigelse som nå er fremsatt, eller som eventuelt kunne vært fremsatt på et hvilket som helst tidspunkt etter den første telefonsamtalen. I alle fall ville advokaten med en gang kunne reist slik innsigelse da han ble klar over at tingrettsdommeren ikke ville gi noen nærmere skriftlig redegjørelse. Dommerens unnlattelse av å gi en slik redegjørelse, kunne vært ett av flere grunnlag for en slik innsigelse. Tilsynsutvalget vil presisere at man med dette ikke har tatt standpunkt til dommerens mulige inhabilitet, men man finner grunn til å påpeke at advokaten selv måtte kunne vurdere konsekvensene av at dommeren ikke ville gi noen skriftlig redegjørelse.

Det hører under domstolene å ta standpunkt til en dommers habilitet. Dette er med andre ord spørsmål som ikke kan vurderes av utvalget. Det fremgår dessuten av saksopplysningene at advokat B's habilitetsinnsigelse er forelagt lagmannsretten til avgjørelse. Tilsynsutvalget finner under henvisning til domstoloven § 236, jf ovenfor, at den del av klagen som gjelder dette spørsmålet, herunder saksbehandlingen, må avvises.

Den del av klagen som gjelder tingrettsdommerens formulering i brevet av 16. september 2005, må imidlertid tas under realitetsbehandling. Etter utvalgets oppfatning ligger dommerens formulering og ytring innenfor det en dommer må kunne tillate seg i tilfeller hvor han faktisk er forundret. Når han begrunner denne forundringen nærmere, er det vanskelig for Tilsynsutvalget å se noe kritikkverdig i dette.

Tilsynsutvalget for dommere har etter dette fattet slikt enstemmig

vedtak:

1. Klagen avvises i den utstrekning den gjelder spørsmålet om dommerens habilitet og dommerens saksbehandling i tilknytning til dette spørsmålet.
2. Det foreligger ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor tingrettsdommer C.

\* \* \* \* \*

Tilsynsutvalgets vedtak kan ikke påklages etter forvaltningslovens regler. Partene i saken kan bringe vedtaket inn for tingretten ved søksmål. Søksmålsfristen er to måneder etter at partene ble underrettet om vedtaket. Det vises nærmere til domstoloven § 239.

Kopi av dette vedtak sendes embetsleder i X tingrett til orientering.